

“Hi ha una estratègia mundial que posa al centre de la seva batalla tots els drets que han aconseguit les dones durant segles”

Entrevista a Núria Balada

Realitza aquesta entrevista Eugènia Bretones i Espejo, funcionària de carrera del cos de gestió de la Universitat Politècnica de Barcelona, tresorera i responsable de la Comissió de gènere del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya.

Nascuda a Barcelona, Núria Balada és llicenciada en Dret per la Universitat Pompeu i Fabra i Màster en Alta Funció Directiva per l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

Ha treballat en l'àmbit privat com advocada especialista en Dret Societari. Des de l'any 2005 és membre de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona.

Ha participat en l'elaboració del Pla de Polítiques de Dones del Govern de la Generalitat 2008-2011. Des de l'any 2011 i fins al seu nomenament com a presidenta de l'Institut Català de les Dones (ICD) el juny del 2017, ha estat directora executiva de l'Institut Català de les Dones, càrrec des del qual ha impulsat el Pla de Polítiques de Dones del Govern de la Generalitat 2012-2015 i el Programa d'intervenció integral contra la violència masclista 2012-2015, entre d'altres. També ha col·laborat en l'elaboració de la Llei d'igualtat efectiva de dones i homes del 2015. Actualment també és la presidenta del Consell Nacional de les Dones de Catalunya (CNDC).

En l'àmbit polític va militar a la Joventut Nacional de Catalunya i a Convergència Democràtica de Catalunya fins a la seva dissolució. Actualment és Presidenta del Partit Demòcrata Català al Districte de Gràcia, de Barcelona.

Pocs dies abans de la Vaga Feminista del pròxim 8 de març i coincidint amb un any històric després del 8 març de 2018 volem entrevistar a Núria Balada, per a conèixer de primera mà quin és l'estat actual de les reivindicacions feministes i en què s'està avançant.

Com a reconeixement del treball fet per l'ICD els darrers anys publiquem aquesta entrevista al Monogràfic de la revista Àmbits de Política i Societat del Colpis, el qual enguany està dedicat a la tasca que s'està fent per part de les dones professionals politòlogues i sociòlogues en l'àmbit de gènere.

Hem passat uns anys una mica tristes. Amb la crisi no podíem plantejar projectes, i ara es pot treballar, ja no hi ha ningú que ens tanqui les portes o que directament ens ignori. Al revés, ens vénen a buscar. Tothom vol fer coses amb l'Institut Català de les Dones i amb les polítiques de gènere. Tots som un sol bloc i és agradable, l'únic és que la situació tampoc és fàcil. Però bé, hem de ser optimistes.

A quina causa vol dedicar l'ICD aquest any la vaga feminista del 8M?

A part d'adherir-nos a la vaga feminista, com vam fer l'any passat, donant suport a les dones que aquest dia faran vaga, com a Govern aquest any 2019 volem reconèixer el moviment feminista. De fet, som hereves des de les sufragistes fins a tot el moviment de dones de Catalunya que han reivindicat els seus drets durant segles.

Crec que aquest reconeixement ha arribat al punt on hem arribat avui en dia gràcies a tota la feina que vam fer durant aquests segles. Aquest any sí que volíem fer aquesta declaració també de reconeixement d'aquesta feina de formigueta, que han portat a terme dones a nivell individual però també molts col·lectius de dones feministes al llarg de la història. I també veiem el fet que la vaga feminista és un tema més internacional i realment tindrà un impacte. A les que ja estàvem convençudes ens dóna més forces per continuar treballant. Però, també som conscients que des del carrer també hi ha aquest suport de voler continuar amb aquesta lluita d'aconseguir els drets de les dones en tots els àmbits. Si que penso que on hi havia resistències, gracies al suport de la ciutadania, s'han trencat. També hem d'estar molt atentes al que passa a altres països.

Quan un tema es posa a l'agenda política genera també molta crítica i que s'utilitzi en contra.

Com valores la possible irrupció al panorama polític a les eleccions del 28 d'abril de les posicions d'extrema dreta que, enlloc de reconèixer el dret de les dones, les identifica com una ideologia o una reivindicació minoritària d'un grup.

El fet que estiguin passant coses com aquestes fa que ens posem en peu de guerra. Hem de continuar avançant per una banda, perquè encara ens queda molt camí a fer, però sobretot estar atentes i en contra d'aquest tipus de moviments, que no són moviments en concret a Andalusia o de partits en concret, sinó que realment hi ha una estratègia mundial que posa al centre de la seva batalla tots els drets que han aconseguit les dones durant

"Veiem el fet que la vaga feminista és un tema més internacional i realment té un impacte. A les que ja estàvem convençudes ens dóna més forces per continuar treballant"

segles. De fet, ara d'aquí a un parell de setmanes, serem a la cimera que realitza cada any ONU Dones i veiem que realment ens hem d'articular d'alguna manera per fer pinya.

Quines aliances tenim fora de Catalunya per poder treballar contra tot això que ens ve ara, a nivell nacional i també a nivell europeu?

"Hem d'anar treballant aquesta estratègia molt més internacional de posar-nos en xarxa i utilitzar espais internacionals per fer sentir la veu i anar sumant"

Sobretot a nivell d'organismes internacionals i amb la xarxa de dones internacionalment articulades, jo crec que tenim una trajectòria llarga a Catalunya. Però ens hem d'obrir. Hi ha un espai que, ni com a Consell Nacional de Dones ni com Institut Català de les Dones hem treballat gaire, i és a nivell d'Unió Europea.

Amb les entitats feministes més de base no tenim aquesta trajectòria, no tenim aquest treball previ com la vinculació que tenim aquí a Catalunya amb les nostres entitats, però a nivell europeu no. Gràcies a que ens obrissin les portes moltes entitats a través de Nacions Unides sí que hem anat construint relacions, sobretot amb països com Llatinoamèrica, o a través del treball que es fa amb la cooperació de Catalunya amb entitats com el Fòrum Mulleres, una organització molt similar al nostre Consell Nacional, que fa un treball de base a Moçambic des de fa molts anys.

Hem d'anar treballant aquesta estratègia molt més internacional de posar-nos en xarxa i utilitzar espais internacionals per fer sentir la nostra veu i anar sumant. I amb el tema de les actituds negacionistes o els partits que posen en dubte les polítiques de gènere o els drets de les dones... Fa uns dies vaig escoltar, no sé qui era -tornava a sortir per enèsima vegada- algú que posava en dubte el dret d'avortar lliurement, el tema es torna a posa sobre la taula després de tanta feina que s'ha fet durant tants anys i això, jo crec, s'ha de combatre dia rere dia. De totes les mentides que es diuen, una de les més flagrants és sobre el nombre de denúncies falses ja que les dades ho diuen clarament: el nombre de denúncies falses és del 0,01%. Llavors aquí sí que rebuig frontal i formació.

Ara que tindrem eleccions municipals però també a la Unió Europea, i tenint en compte les últimes campanyes a les que hem assistit del “#meetoo” o “cuentalo” en el cas espanyol, i les que tenim a Europa, com la campanya Feminist Europe, #Fem_EU, creus que assistirem a un canvi de polítiques públiques de la Unió Europea, que porten un retard respecte els països?

Jo crec que sí, que qualsevol iniciativa, ni que sigui una discursiva, ja que ens trobem en un punt en que no hi ha un discurs de gènere que alineï totes les polítiques de gènere de la Unió Europea o fins i tot on situïn les polítiques de gènere que siguin realment visibles. Jo sempre parlo del mateix, que estaria molt bé que, fins i tot, a les properes eleccions a la Unió Europea hi hagués una entrada de dones al Parlament Europeu, però, no només això, sinó que les dones han de tenir una visió de gènere específica, una formació específica i realment, més enllà també del fet que hi ha d'haver una paritat al Parlament Europeu, que finalment això s'acabi traduïnt en una actuació concreta. Sí que veiem segons quins països, més aviat nòrdics on sí que es fan avenços, però que són gotes dins d'un mar d'injustícies.

Una de les xacres socials que viuen les dones i que és una de les prioritats de l'ICD és l'erradicació de la violència masclista. Justament la setmana passada es feia una declaració des del Consell Nacional de l'evidència del fet que realment hi ha una justícia patriarcal, tot i els esforços de formació. Què n'opina de les sentències que evidencien una justícia més negligent amb els casos d'interseccionalitat?

Sí, bé, però no és en l'àmbit de la justícia només, és que moltes institucions beuen exactament d'aquests rols masclistes i patriarcals i, finalment, acaben reproduint-se exactament i, clar, i quan s'hi sumen rols interseccionals -suposo que parles del cas de Lleida, d'una noia amb situació de discapacitat que va ser

"Ens trobem en un punt en que no hi ha un discurs de gènere que alineï totes les polítiques de gènere de la Unió Europea"

violada- el que se s'impone és que no hi ha cap objectivitat amb aquesta noia a l'hora de defensar els seus drets. Jo reconec que s'ha de fer un esforç en formació, l'estem fent des de l'Institut Català de les Dones conjuntament amb el departament de Justícia, però cal fer lleis. Tenim dues lleis pioneres. El que hem de fer, bàsicament, és fer-les complir, però canviar mentalitats és molt difícil, és un canvi cultural difícil. Aquí, per això, crec que totes tenim unes eines fantàstiques, que és la denúncia constant i contínua.

L'Institut Català de les Dones el que fa és posar el dit a la nafra. No callar absolutament en cap cas. I jo crec que en això sí que estan canviant les coses. Realment veiem un abans i un després de la sentència de 'la manada', amb el fet que sortissin milers de dones al carrer a tota Espanya dient que aquella sentència era inhumana i assenyalant també tot el periple pel qual havia passat la víctima durant tot el procés judicial. Realment hi hagut un repensament del que s'estava fent, d'allò de senyalar amb el dit allò que no considerem just pels drets de les dones, fa que les

institucions públiques, en aquest cas en l'àmbit de la justícia, hagin de reaccionar, com a mínim. I és que el problema no és que la justícia sigui patriarcal, el problema és que tota la institució jurídica ho és. No és que un jutge dicti una sentència masclista, és que tot beu exactament dels mateixos estereotips de gènere i del masclisme que des que som petits imposa un rol de subordinació a les dones i d'uns privilegis específics als homes que fan que això acabi en el que acaba. El fet de dictar sentències així de negligents el que fa és deixar en una situació de desprotecció a les dones.

Creus que ha augmentat la consciència a la societat catalana de la xacra social que suposa la violència contra les dones pel fet de ser-ho, al carrer, a casa, a la família? Podries dir que la violència sexual vers les dones és un problema de país? Podríem dir, tal com fan algunes entitats feministes o reivindicatives, que estem davant d'un feminicidi? Que realment la tipologia i el canvi penal és urgent?

Clar, és que no són casos aïllats, són realment pel mateix motiu i pel mateix fet casos que si sumem la xifra, si sumem tots els casos de feminicidi, superen els de víctimes per terrorisme. Cada vegada que una dona és assassinada per violència masclista no veiem el mateix rebuig al carrer. Cal entendre que això és un problema internacional. És comprendre que no són casos aïllats, sinó que són casos col·lectius perquè no hem tingut un relat històric de les dones. De fet, a Espanya, el gran cas de feminicidi va ser el de les Nenes d'Alcàsser, i ningú ho identifica exactament amb el mateix perquè, en el fons, fins fa relativament poc, no es parlava de violència masclista ni de feminicidis ni pràcticament de polítiques de gènere. Parlàvem de la promoció de les dones però no dels crims contra les dones. El Codi Penal atenuava el fet que tu assassinessis la teva dona.

Com valores la situació del país en termes d'igualtat respecte a anys anteriors? Diries que hi ha hagut un canvi? Diries que les darreres manifestacions han estat un punt

"Tot beu exactament dels mateixos estereotips de gènere i del masclisme que des que som petits imposa un rol de subordinació a les dones i d'uns privilegis específics als homes"

d'inflexió per a la veritable sensibilització de les persones amb el problema de gènere? I també, quins projectes, a més de la formació, voleu impulsar en el temps que queda?

"Hem donat models d'empoderament a les dones, però també hem de treballar eines per als nois, per a què tinguin models que no siguin els hegemònics"

S'acaba d'aprovar un pla estratègic, està pendent d'aprovació del Govern, però, com a mínim ja l'hem presentat en seu parlamentària. Aquí sí que necessitem una estratègia de país, on prioritzar certs projectes. I sobretot posar èmfasis en l'àmbit de l'ensenyament. Jo crec que tenim un repte com a país i com a societat de formar, tant a nenes com a nens, d'una forma coeducativa clara, on realment fins i tot tinguin, com a mínim, el dret a ser lliures d'escollir les seves carreres professionals. La setmana vinent és el Mobile World Congress: la bretxa digital, les nenes no trien carreres digitals... Si realment no fem un canvi en la manera de pensar, i donem models diversos... Últimament hem donat models d'empoderament a les dones, però també hem de treballar eines per als nois, per a què tinguin models que no siguin els hegemònics.

Nosaltres sabem que s'ha de reformar el Consell Nacional, ara que s'ha celebrat el 30è aniversari, però et volíem preguntar també, si en aquesta reforma, fins i tot també en les polítiques, la filiació tant de les noves generacions com la incorporació dels homes en la lluita feminista. El paper de l'home en les entitats feministes i en la lluita feminista, com el veus?

És molt necessari. El tema és que sí que és veritat que arriba a estructures de presa de decisió, però necessitem encara avui dia espais íntegrament femenins. Tanmateix al Consell de Dones de Catalunya, ja decidiran elles el que volen fer amb les entitats de dones de Catalunya, han de ser les pròpies entitats les qui diguin quin futur volen seguir. Nosaltres el que constatem és que han estat espais molt institucionalitzats i que això, malauradament, no ha fomentat la participació.

S'ha de començar a democratitzar aquests espais més reivindicatius. Si continuem fomentant la participació des de les

pròpies administracions això té una data de caducitat, igual que ens passa amb el tema del relleu generacional. Jo crec que democratitzar les institucions ens farà arribar a aquest segment de la població més jove al qual no arribarà el Consell. Hem de ser positives perquè estem a un moment en el qual il·lusiona el fet de participar al Consell i de ser-ne part.

Com valoreu els avenços de L'Observatori d'Igualtat de Gènere? Quin és l'estat de les dades de les que disposem en l'actualitat? Quins són els reptes? Arribarem a tenir un Indicador de gènere harmonitzat per a poder avaluar les polítiques públiques? Per exemple, a l'OIG tenim evidències que el nivell de participació política de les dones durant l'edat reproductiva (de 25 a 45 anys) cau. La dada es pot explicar per la major dedicació de les dones a les tasques de la cura familiar?

Les dones no hem de ser *superwoman*, hem de repartir bé les tasques de la cura i les tasques laborals. I també crec que cal el treball en educació, no només en primària, sinó en els estereotips, ho veiem finalment als mitjans de comunicació. Des de ben petites, a les dones encara ens eduquen amb uns biaixos de gènere molt importants, on la nostra veu sempre és secundària. És difícil que no s'imposin els biaixos de gènere on la veu de la dona és secundària, i on la veu dels homes sempre és més escoltada.

"S'ha mal entès durant molts anys que les polítiques feministes eren les polítiques de dones i per les dones, això és una lluita que hauria de ser compartida i que beneficia tothom"

Hem fet un treball d'empoderament i d'impuls molt important amb les noies. És a dir: "Vinga, amunt, totes juntes!" Però, i ells què? En quin paper els deixa tot això? S'estan ressituant. I també s'ha d'entendre que fer polítiques socials d'igualtat i gènere, no només és una cosa per les dones. Durant molts anys, s'ha mal entès que les polítiques feministes eren polítiques de dones i per les dones. I és una lluita que hauria de ser compartida i que beneficia tothom.

Les sociòlogues parlem de la transversalització de la perspectiva de gènere a totes les esferes de la vida pública i personal. Fins que no arribem a tenir les mateixes oportunitats o dificultats independentment de ser homes o dones no podem parlar d'igualtat.

Sobretot hi ha un tema, el de casar-se i tenir fills i sobretot en els països asiàtics el tenen molt malament. Perquè tenen aquella pressió constant de "Per què no t'has casat?"

La generació anterior, la de les nostres mares, s'ha avançat, però respecte el tema de la maternitat encara es qüestiona les dones pel tema de tenir fills o no.

A dia d'avui el tema de casar-se o no casar-se pressiona però no tant com el de la maternitat, aquest molt.

Ho veiem al Parlament, a la Consellera Artadi, se li qüestiona el fet de no tenir fills. Fa uns mesos, vam fer un acte on

participaven la consellera Artadi i la consellera Chacón, i vam fer una cosa tan fàcil com buscar a la wikipedia, i posar els noms, i saps que a sota sempre surten un parell de notes? I en aquests detalls t'adones que es qüestiona: es mira la roba, la parella, si té fills o no, quants en té. Als homes no se'ls pregunta pels fills o per la roba que porten, es valora el currículum acadèmic.

De fet, a les dones se'ls mira el currículum i se'ls demana pel seu projecte familiar però als homes no. El GAP és molt gran, i té una arrel sociològica de com hem construït i assignat els gèneres a la nostra societat. Ara estem notant canvis però, fins i tot, nosaltres mateixes hem estat repetint discursos masculistes i hem tingut prejudicis de caire sexista adquirits sense ser-ne conscients.

Hem de fer un procés de reconstrucció, hem de tornar a un procés de reinventar. Jo també he fet aquests discursos durant molts anys. I llavors és quan t'adones que has tingut discursos masculins, però que no te n'has adonat. Ara fa uns anys que parlàvem de la invisibilitat de la igualtat...Clar, com que els nens i les nenes "són iguals" des del punt de partida..., però clar, quan les noies arriben a la part productiva, diuen: Ui, això no és el que m'havien explicat!

Com valorem l'aportació que podem fer des de la professió de la ciència política i de la sociologia a la igualtat de gènere?

Sou uns grans proveïdors de treball a l'ICD. Aquí treballem amb sociòlegs i politòlegs i sobretot en polítiques públiques, en l'elaboració prèvia dels plans de polítiques i dels plans estratègics, i en les avaluacions posteriors.

"Aquí treballem amb sociòlegs i politòlegs i sobretot en polítiques públiques, l'elaboració prèvia dels plans de polítiques i dels plans estratègics"